

John Lukács, azaz Lukács János laudációja

Korunk egyik legismertebb történésze Magyarországon született 1924-ben. Miután elvégezte a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem szakát, a tanulmányokat 1946-ban a Cambridge-i Egyetemen folytatta. 1946-ban a kommunista hatalomátvétel elől Nagy-Britanniába, majd az USA-ba emigrált, s ott kezdett tanítani. 1947-1994 között a Chestnut Hill College történelem tanszékén tanít, ahol 1974-ig tanszékvezető. Vendégprofesszorként tanított a Columbián, Princetonban, a Johns Hopkins Egyetemen, a Toulouse-i egyetemen, valamint az ELTE-n, a Corvinuson és a Közép-európai Egyetemen (CEU) is tartott előadásokat. Lukács János professzor úr a 2000-ben újraalapított Corvin-lánc birtokosa, az amerikai katolikus történészek szövetségének volt elnöke, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem díszdoktora.

Több mint négyszáz közlemény és több mint 20 könyv szerzője, melyek többségét idegen nyelvekre, így magyarra is lefordították. Fő kutatási területe XX. század története, ezen belül a II. világháború története. Számos történetfilozófiai és önéletrajzi jellegű esszét is publikált.

Munkásságából az önmaga által is legjelentősebbnek tartott „A történelmi tudat” című mű emelkedik ki, mint a katolikus történetfilozófia egyik legkitűnőbb megközelítése. Világhírű munkái között ott található az „A történelmi Hitler”, a második világháborút feldolgozó művei. De emlékezetessé vált esszé-gyűjteménye, az „Évek...” is, mely a XX. század egy-egy évét egy-egy jellegzetes karcollal illusztrálja. A számos könyv felsorolása fölösleges. Lukács professzor úr könyveit egyetemeken és főiskolákon kötelező olvasmánnyá tették, értelmiségiek vitatkoznak róla, a múlt kérdései iránt érdeklődő diákok lelkesen olvasgatják.

Lukács János sosem tagadta katolikus elkötelezettségét, ugyanakkor sosem kényszerült arra, hogy tudományos munkásságában a szakmai szempontok és vallási meggyőződése akár összeütközésre, akár kompromisszumra jussanak. Lukács ehelyett paradigmát váltott és számos munkában vezette le, hogy a történelem objektív szemléletére irányuló törekvések lehetetlenek, ennél fogva értelmetlen kísérletek. Élete munkássága a bizonyíték arra, hogy a történész szavai, gondolatai, vagyis a személyisége adott esetben fontosabb az olvasó számára, mint maga a narráció, a konstruált szöveg. Mint ahogy az életmű azt is nyilvánvalóvá teszi, hogy nem csak az a tudományos szempontból értékes mű, amit a szakmán kívüliek nem forgatnak. A történelem mindenkire szól, mindenki számára elérhető kell, hogy legyen. Az igazság nem maradhat kevesek kiváltsága. Ugyanakkor a jó történeti

munkának haszna is van: a népszerű művet sokan olvassák, s talán ezen a módon sikerül a történésznek egy széles körben olvasott munkával elérnie azt, amire szócikkek és szakkönyvek ezrei hiába törekedtek.

John Lukács nem csak történész, nem csak katolikus történész, hanem sikeres, elismert és nagy hatású, iskolateremtő katolikus történész. A vallásos meggyőződésüket vállaló tudósok gyakran úgy jelennek meg a tudományos irodalomban, mint egyfajta élő relikviák, amelyek a modern társadalom-, vagy embertudományokat „vallási elfogultságuk” miatt nem tudják gyarapítani. Mindezt első sorban azért, mert a vallás az emberi történelmet mint teológiai paradigmát látja. Holott attól, hogy a katolikus történész a történelemben az emberi és a társadalmi szintű összefüggéseken túl magasabb rendű összefüggéseket is feltételez, még mindig egyenrangú partnere a tudományos módszertanban vele versengő „nem hívő” történésznek. A vallásos, adott esetben katolikus történész éppolyan történész, mint a többi. Vallásos meggyőződése többletet, nem fogyatéket jelent. Történelemszemléletben éppúgy, mint magánéletében.

Lukács János professzor úr eszmélése óta szembehelyezkedett a XX. század ideológiáinak kizárólagosságot hirdető definícióival, programjaival, ember- és társadalomfelfogásával. Ezzel az emberi és tudományos kutatói méltóságával, valamint magyar öntudatához, nemzeti nyelvéhez, hazájához való ragaszkodásával méltán vívta ki a Magyar Örökség Díj bírálóbizottságának elismerését, mely jelen esetben két ország büszkeségét – Magyarországot és az Egyesült Államokét – tünteti ki.

Dr. Botos Máté